

การศึกษาปัญหาการจัดดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา
ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในภาคใต้

นางสาว จันทรีทิพย์ คนชื้อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-169-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF PROBLEMS OF ORGANIZING DENTAL HEALTH PROGRAMS
IN ELEMENTARY SCHOOLS AS PERCEIVED BY SCHOOL HEALTH
TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION
COMMISSION IN SOUTHERN REGION

Miss Chantip Konsue

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Physical Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-169-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้

โดย นางสาวจันทร์ทิพย์ คนชื่อ
ภาควิชา พลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สันติ อึ้งสุวรรณ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อึ้งสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ลาวัณย์ สุกกรี

.....ประธานคณะกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุกกรี)

ทิพย์สิริ กาญจนวาสี

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี)

รัชณี ขวัญบุญจันทร์

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ขวัญบุญจันทร์)

เทพวณี หอมสนิท

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวณี หอมสนิท)

เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์)

จันทร์ทิพย์ คนชื่อ : การศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน
ประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ในภาคใต้ (A STUDY OF PROBLEMS OF ORGANIZING DENTAL HEALTH PROGRAMS IN
ELEMENTARY SCHOOLS AS PERCEIVED BY SCHOOL HEALTH TEACHERS UNDER
THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION
COMMISSION IN SOUTHERN REGION) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสิ, 168 หน้า.
ISBN 974-634-169-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ ตามตัวแปรเขตที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 450 คน โดยแบ่งเป็นครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 200 คน และครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 250 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.33 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า "ที" (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง 1) โรงเรียนขาดสื่อที่ใช้ประกอบในการสอนทันตสุขภาพ 2) โรงเรียนขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องทันตสุขภาพ 3) โรงเรียนขาดอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเสี่ยงคามสายในการให้ทันตสุขภาพ 4) ครูไม่ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรทางทันตสาธารณสุขมาให้ความรู้เป็นพิเศษแก่นักเรียน 5) ครูไม่ได้ดำเนินการจัดให้นักเรียนประกวดการเขียนเรียงความเรื่องโรคในช่องปาก การประกวดคำขวัญทันตสุขภาพและการทายปัญหาทันตสุขภาพ 6) ครูประจำชั้นไม่ได้จัดให้นักเรียนแปรงฟัน โดยแบ่งตามกลุ่มปัญหาในช่องปาก 7) อาสาสมัครนักเรียนหรือผู้นำนักเรียนขาดการติดตามตรวจสอบความสะอาดหลังแปรงฟัน 8) โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจัดตั้งกองทุนยาสีฟันแปรงสีฟัน 9) ครูไม่ได้เก็บตัวอย่างน้ำจากแหล่งน้ำที่นักเรียนใช้ดื่มในโรงเรียนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อตรวจหาปริมาณฟลูออไรด์

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล พบว่า โดยส่วนรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีปัญหามากกว่าโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะในด้านการสอนทันตสุขภาพและการเผยแพร่ทันตสุขภาพ และด้านการบำบัดเบื้องต้นและการส่งต่อ

ภาควิชา พลศึกษา
สาขาวิชา สุขศึกษา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต *Chantip*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Thong*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C741274 : MAJOR HEALTH EDUCATION

KEY WORD: : PROBLEM/ORGANIZING/DENTAL HEALTH/ELEMENTARY SCHOOL

CHANTIP KONSUE : A STUDY OF PROBLEMS OF ORGANIZING DENTAL HEALTH PROGRAMS IN ELEMENTARY SCHOOLS AS PERCEIVED BY SCHOOL HEALTH TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION IN SOUTHERN REGION. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. TIPSIRI KANJANAWASEE, Ph.D. 168 pp. ISBN 974-634-169-3

The purposes of this research were to study and to compare the problems of organizing dental health programs in elementary schools under the Jurisdiction of the Office of the National Primary Education Commission in Southern region upon the school location. The populations were 450 school health teachers from 450 schools, 200 from the inside and 250 from the outside the municipal or sanitary district area. The teachers were asked to respond to the questionnaires developed by the researcher. Mailed questionnaires of 420, accounting for 93.33 percent were returned. The obtained data were then analyzed in terms of percentage, mean and standard deviation. A t-test method was also employed to determine the significant differences at the .05 level.

The findings were as follows:

1.A study of problems of organizing dental health programs in elementary schools as perceived by school health teachers under the Jurisdiction of the Office of the National Primary Education Commission in Southern region were found to be at a low level, but there were found at a high level in the following items: (1) Lack of teaching materials for teaching dental health; (2) Lack of additional reading materials; (3) Lack of internal communication through loud speakers in school; (4) Lack of dental health experts guest speaker; (5) Lack of teaching activities; (6) Lack of activities for tooth brushing after lunch; (7) Lack of following up for the cleanliness of tooth brushing; (8) Lack of budgets for toothpaste and tooth brushing; (9) Lack of submitting the sample of student drinking water to the local health center to examine for the content of fluoride.

2.The comparison of the problems of organizing dental health programs between the school health teachers inside and outside the municipal or sanitary district areas were found to be statistically significant differences at the .05 level. The schools outside the municipal or sanitary districts area were found to have more problems than the schools inside the municipal. These problems were: dental health teaching and promotion; primary dental health care and referring system.

ภาควิชา.....พลศึกษา
สาขาวิชา.....สุขศึกษา
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สิริ กาญจนวาสี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งให้กำลังใจ ตลอดจนให้ความกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ท้าให้ผู้วิจัยมีกำลังใจ และรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ สุกกรี รองศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ขวัญบุญจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวดี หอมสนธิ อาจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนนุรานนท์ และคณะครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ในการศึกษาเล่าเรียน ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถาม และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของ บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อผู้ล่วงลับไปแล้ว และกราบขอบพระคุณคุณแม่ที่ทำให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนและให้โอกาสในการศึกษา และขอขอบคุณ พี่ น้อง เพื่อน ๆ ที่คอยให้กำลังใจในการท้าวิจัยด้วยดีเสมอมา จนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

จันทร์ทิพย์ คนชื้อ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ.....	21
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	27
ตัวอย่างประชากร.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
5. สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
รายการอ้างอิง.....	116
ภาคผนวก.....	125
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	126
ข. หนังสือขอความร่วมมือ.....	127
ค. รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	132
ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	147
ประวัติผู้เขียน.....	168

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพครูอนามัย โรงเรียน จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	35
2. แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม การจัดตั้งคณะกรรมการ ผู้รับผิดชอบในการจัดดำเนินงาน การประชุมชี้แจงผู้ปกครอง การได้รับ ความรู้ในการจัดดำเนินงาน การวางแผนจัดดำเนินงาน.....	41
3. แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม วิธีการสอนทันตสุขภาพ การจัดหาสื่อการสอนทันตสุขภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ.....	45
4. แสดงจำนวนและร้อยละ ของสภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม การจัดให้นักเรียนแปรงฟัน ลักษณะการจัดให้นักเรียนแปรงฟัน การจัดกองทุนยาสีฟัน-แปรงสีฟัน จำนวน นักเรียนมีแปรงสีฟันครบ จำนวนนักเรียนมียาสีฟันครบ การจัดให้นักเรียน อมน้ำยาฟลูออไรด์ ผู้ผสมน้ำยาฟลูออไรด์.....	48
5. แสดงจำนวนและร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม การตรวจสุขภาพ ในช่องปากดำเนินการตรวจโดยการตรวจสุขภาพในช่องปาก โรงเรียน จัดดำเนินการอย่างไรหลังตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียนพบปัญหา ผู้พานักเรียนไปรับการรักษา ผู้ทำหน้าที่นำผลการตรวจมาวิเคราะห์ การวางแผนร่วมกับคณะครูเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ.....	53
6. แสดงจำนวนและร้อยละ ของสภาพการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตาม ปริมาณน้ำดื่ม แหล่งน้ำดื่ม ปริมาณน้ำใช้ แหล่งน้ำใช้ จำนวนนักเรียนฟันผุ จำนวนนักเรียนเหงือก อักเสบ จำนวนครู จำนวนนักเรียน.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
7. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการสอนทันตสุขศึกษาและการเผยแพร่ทันตสุขศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล กับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	62
8. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล กับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	68
9. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการอมน้ำยาฟลูออไรด์ในโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล กับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	73
10. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการตรวจและบันทึกสภาวะช่องปากตามระบบเฟ้าระวังทันตสุขภาพ ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลกับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	76
11. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการควบคุมอาหารที่มีผลเสียต่อทันตสุขภาพ ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลกับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	80
12. แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "ที" ของปัญหาด้านการบำบัดเบื้องต้นและการส่งต่อ ตามการรับรู้ของครูอนามัยโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลกับครูอนามัยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล.....	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13.	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า "จี" ของการจัด ดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ตาม การรับรู้ของครูอนามัย จำแนกตามเขตที่ตั้งของโรงเรียน.....	87
14.	จำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละจังหวัด.....	146